

PODSTAWY
DLA CARITAS EUROPA

A central illustration on a dark red background showing several hands in silhouette reaching towards a cluster of interlocking gears. Four white curved arrows indicate a clockwise direction of rotation for the gears.

RZECZNICTWO

1.

.....

NIEKTÓRE Z OSIĄGNIĘĆ RZECZNICTWA
CARITAS W EUROPIE

p. 4

2.

.....

DLACZEGO CARITAS EUROPA PROWADZI
DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZĄ

p. 7

3.

.....

CO OZNACZA RZECZNICTWO Z
PERSPEKTYWY CARITAS EUROPA

p. 12

4.

.....

W JAKI SPOSÓB CARITAS EUROPA
PROWADZI DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZĄ

p.15

5.

.....

WARUNKI SUKCESU

p. 19

WSTĘP

W Caritas codziennie mamy kontakt z ludźmi cierpiącymi z powodu ubóstwa, nierówności, niesprawiedliwego traktowania, dyskryminacji, przemocy i wykluczenia. Caritas pomaga potrzebującym, często poprzez realizację innowacyjnych prac i projektów, udowadniając w ten sposób, że tworzenie lepszego świata jest możliwe. Prowadzimy także analizę rozmiarów i zasadniczych przyczyn takich sytuacji, ubóstwa i wykluczenia, by mieć pewność, że w centrum istniejących zasad i zachowań społecznych znajduje się jednostka. Pragniemy, aby nasze działania mające na celu wpływanie na kluczowe aspekty i przyczyny takich problemów miały pozytywny wpływ na sytuację osób dotkniętych takimi problemami. To właśnie jest rzecznictwo.

Rzecznictwo, domaganie się sprawiedliwego traktowania ubogich i wykluczonych, jest naturalną konsekwencją i nieodłącznym elementem działalności organizacji Caritas opierającej się na dwóch filarach chrześcijańskich cnot: miłości bliźniego i sprawiedliwości. W ciągu ostatnich 15 lat europejskie oddziały Caritas koordynowały działania rzecznicze kierowane do rządów państw i instytucji europejskich, w szczególności w odniesieniu do takich kwestii jak ubóstwo, wykluczenie społeczne, nierówność, migracja i azyl, rozwój, prawo dostępu do żywności i zasady humanitarne. Efektem tych starań były istotne osiągnięcia.

Nadszedł teraz czas, aby te osiągnięcia przedstawić, w prosty sposób powiedzieć, co rozumiemy przez działania rzecznicze i w jaki sposób je realizujemy. Z tego właśnie powodu przygotowaliśmy niniejszą publikację: jest ona zaproszeniem do dalszej dyskusji i doskonalenia działań prowadzonych w celu „użyczenia [ubogim] naszego głosu w ich sprawach”.¹

Głównym celem niniejszej publikacji jest pokazanie, dlaczego „celem Caritas Europa jest poprawa jakości życia osób doświadczających ubóstwa lub znajdujących się w trudnej sytuacji poprzez działania na rzecz integralnego rozwoju ludzkiego i sprawiedliwości społecznej” (Ramy Strategiczne Caritas Europa 2020).

Zanim jednak przedstawimy powody, dla których organizacje Caritas powinny prowadzić działalność rzeczniczą, konieczne jest wyjaśnienie, co rzecznictwo oznacza i w jaki sposób jest realizowane. Najlepiej można to pokazać na przykładzie dotychczasowych sukcesów na polu rzecznictwa, jakie Caritas Europa udało się ostatnimi czasy osiągnąć. Działania rzecznicze Caritas opierają się przede wszystkim na codziennym i bezpośrednim, bliskim kontakcie i współpracy z ubogimi, ale także na podejściu konstruktywnym polegającym na „dawaniu nadziei również kobietom i mężczyznom odpowiedzialnym za zmienianie niesprawiedliwych struktur”.² Publikacja ta daje również pewien wgląd w dostępne narzędzia i techniki używane w działalności rzeczniczej.

Celem Caritas Europa, czyli sieci europejskich organizacji Caritas działających w ramach globalnej konfederacji Caritas Internationalis, jest wzmacnianie skuteczności działań prowadzonych w ramach sieci poprzez ułatwianie wymiany wiedzy, doświadczeń i kompetencji. Efektem tego mają być wyraźne osiągnięcia Caritas Europa na polu rzecznictwa na terenie całej Europy, przez które rozumie się niezbędne zmiany strukturalne mające na celu poprawę sytuacji życiowej osób i społeczności żyjących w ubóstwie.

Najszczerszą wdzięczność pragniemy wyrazić tym, którzy swoim głosem wspierali ubogich i bronili ich interesów, wszystkim osobom wspierającym Caritas oraz politykom i osobom zainteresowanym przejawiającym polityczną wolę służenia najbardziej potrzebującym.

Publikacja ta ma wielu autorów. Jest ona efektem współpracy wielu członków Caritas działających na szczeblu szeregowym, krajowym, europejskim i światowym. Ogromne podziękowania należą się zwolennikom Caritas, którzy przyczynili się do powstania niniejszej publikacji.

Jorge Nuño Mayer
Sekretarz Generalny Caritas Europa

A young boy with dark skin and short hair is sitting at a desk in a classroom. He is wearing a blue and white checkered shirt with white sleeves. He has his hands raised in the air, with his fingers spread, looking upwards with a focused expression. The background is slightly blurred, showing other children and colorful posters on the wall. A red semi-transparent box is overlaid on the left side of the image, containing the number '1' and the title of the report.

1

NIEKTÓRE Z OSIĄGNIĘĆ
RZECZNICTWA CARITAS W
EUROPIE

» OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ RZECZNICZYCH NA SZCZEBLU LOKALNYMWPLYNIĘCIE NA WŁADZE REGIONALNE NA ETAPIE PLANOWANIA
WYKORZYSTANIA EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

Społeczność regionu Marche we Włoszech boryka się z dużymi problemami od czasu skurczenia się lokalnej gospodarki wskutek recesji. Stopa bezrobocia sięga tam 9,1%, a jeszcze większym problemem jest bezrobocie wśród młodzieży. Problemy gospodarcze skomplikowały się jeszcze bardziej po tym, jak ograniczono lokalne inwestycje. Członkowie działającej w regionie organizacji Caritas pomagającej młodym ludziom w znalezieniu pracy zorientowali się, że na pomoc właśnie tej grupie docelowej przeznaczana jest niewystarczająca ilość środków z Europejskiego Funduszu Społecznego. Następnie delegacja Caritas zaczęła wywierać naciski na władze regionu na etapie planowania wykorzystania funduszu aby dowiedzieć się, w jaki sposób Europejski Fundusz Społeczny (EFS) na lata 2007-2013 mógłby zostać wykorzystany. Organizacja Caritas Marche opowiadała się za użyciem odpowiedniego narzędzia do opracowania przez Caritas eksperymentalnych projektów staży w rolnictwie społecznym, gastronomii i turystyce itp. w odpowiedzi na trwający kryzys gospodarczy. Procedura prowadzenia działań rzeczniczych była w tym przypadku pod wieloma względami innowacyjna. Jeden z wymiernych sukcesów polegał na zdobyciu poparcia, w całym regionie, dla stworzenia i dofinansowania około 250 nowych miejsc pracy. Po otwarciu dialogu organizacja Caritas Marche mogła uczestniczyć w negocjacjach dotyczących kolejnych regionalnych Programów Operacyjnych (PO) w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014-2020, łącząc działania w terenie z obecnością w Komitecie Monitorującym PO. Zaczynając swoje działania od ludzi, od wysłuchania ich potrzeb, nadziei i „krzyku”, organizacja Caritas Marche z sukcesem prowadziła działania rzecznicze na poziomie lokalnym i regionalnym, utworzyła więcej miejsc pracy i zapewniła sobie większy udział w procesie podejmowania decyzji istotnych dla osób, których dotyczą tworzone zasady.

» OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ RZECZNICZYCH NA SZCZEBLU KRAJOWYMWPLYNIĘCIE NA WŁADZE KRAJOWE W CELU ZMIANY ZASAD
KWALIFIKACJI PRACOWNIKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Wiele osób borykających się z problemami socjalnymi i zdrowotnymi na Ukrainie otrzymywało w ramach pomocy społecznej niewystarczającą i często niskiej jakości opiekę. Rodzina i dzieci, kobiety, migranci i ofiary handlu ludźmi lub katastrof humanitarnych szczególnie potrzebowali konkretnej, specjalistycznej pomocy, której jednak nie otrzymywali. W odpowiedzi na ten problem organizacja Caritas Ukraina przeprowadziła dwuletnią kampanię rzeczniczą, której celem było poprawienie jakości systemu opieki społecznej w kraju. Do czasu zakończenia procedury lobbingowej Ministerstwo Polityki Społecznej zatwierdziło zmiany w zasadach kwalifikacji pracowników, a także w kilku standardach opieki społecznej. Ponadto, został przygotowany i złożony w parlamencie Ukrainy projekt ustawy o opiece społecznej i o zmianach w budżecie i kodeksie podatkowym. Siłą działań rzeczniczych Caritas Ukraina była dogłębna analiza i poznanie problemu na poziomie krajowym. Przeprowadzono odpowiednie badania na polu nauk medycznych, społecznych i prawa, które potwierdziły zasadność roszczeń wysuwanych przez Caritas Ukraina, tzn. zawierały dowody niezbędne do przekonania decydentów o słuszności wysuwanych postulatów. W rezultacie wizerunek Caritas Ukraina umocnił się, a społeczność zaangażowała się w doskonalenie systemu pomocy społecznej. Ostatecznie udało się poprawić jakość usług świadczonych na rzecz osób i społeczności dotkniętych ubóstwem oraz innych społeczności o szczególnych potrzebach bądź wykluczonych.

» OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ RZECZNICZYCH NA SZCZEBLU EUROPEJSKIM

WPLYNIĘCIE NA WYDANIE PRZEZ KOMISJĘ EUROPEJSKĄ WYTYCZNYCH
DLA RZĄDÓW KRAJOWYCH W SPRAWIE INWESTOWANIA W DZIECI
POPRAZ WZMACNIANIE OCHRONY SOCJALNEJ I POLITYKI RODZINNEJ

Ubóstwo ma szczególnie silny wpływ na dzieci. Organizacje Caritas w całej Europie, ściśle współpracujące z potrzebującymi rodzinami i dziećmi, są świadkami cierpienia będącego skutkiem ubóstwa dzieci, ściśle powiązane z ubóstwem rodzin, na które wpływ ma dom dziecka, jego życie społeczne i szkolne, a także sytuacja rodziców związana z zatrudnieniem, niezależnie od tego, czy dziecko wychowuje jeden czy dwoje rodziców. Gospodarstwa domowe, w których pracuje tylko jeden rodzic narażone są na dużo wyższe ryzyko ubóstwa niż przeciętnie, a świadczenia na zbyt niskim poziomie nie zapewniają takim rodzinom bezpieczeństwa. Wszystkie te czynniki współtworzą problem ubóstwa dzieci mający katastrofalne i trwałe skutki. Organizacji Caritas Europa działającej z myślą o przerwaniu tego błędnego koła udało się wpłynąć na ostateczny kształt wydanych w lutym 2013 r. zaleceń Komisji Europejskiej *Inwestowanie w Dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji*. Dokument ten zawiera wyczerpujące wytyczne dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej (UE) dotyczące walki z problemem ubóstwa dzieci i rodzin w Unii Europejskiej. W rezultacie intensywnych, dwustronnych działań lobbingsowych i rzeczniczych prowadzonych w strategicznej współpracy z innymi partnerami europejskimi, w oficjalnym stanowisku Komisji znalazło się osiem spośród dziesięciu postulatów Caritas Europa. Jednak to właśnie dane i dowody dostarczone przez organizacje Caritas w największym stopniu przyczyniły się do zakończenia tych działań rzeczniczych sukcesem.

PRZEKONANIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO DO UWZGLĘDNIENIA
ZAPROPONOWANYCH PRZEZ CARITAS EUROPA ZMIAN W REZOLUCJI W
SPRAWIE UE I GLOBALNYCH RAM ROZWOJU PO 2015 R.

Mimo, że produkowana na świecie żywność wystarczyłaby na zaspokojenie potrzeb wszystkich, ponad 800 milionów ludzi cierpi głód. W systemie związanym z żywnością istnieje wiele dysfunkcji: marnowanie żywności (codziennie marnuje się prawie 100 milionów ton pożywienia), straty żywności i brak dostępu do wartościowej żywnościowej diety. Zmiany klimatu, zarządzanie energią i gruntami również mają bezpośredni wpływ na działania zorientowane na zapewnianie, w zrównoważony sposób, prawa dostępu do żywności dla wszystkich ludzi. Poza prowadzeniem praktycznych działań w najbardziej dotkniętych głodem krajach i współpracą z osobami zaangażowanymi w programy zrównoważonego rolnictwa i bezpieczeństwa żywności, Caritas prowadzi również negocjacje z przedstawicielami UE. Organizacja Caritas Europa z zadowoleniem przyjęła na przykład Rezolucję Parlamentu Europejskiego z 25 listopada 2014 w sprawie UE i globalnych ram rozwoju po 2015 r., w której żywność zdefiniowano jako podstawowe prawo człowieka. W rezolucji tej Parlament Europejski „uznając, że dostęp do żywności jest podstawowym prawem człowieka, podkreśla, że nie należy ograniczać działań wyłącznie do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, lecz trzeba wyznaczyć wyraźny cel „zero głodu” i do 2025 r. rozwiązać skandaliczny problem głodu” (Art. 44). Fakt uznania dostępu do żywności za „podstawowe prawo człowieka” był konkretnym osiągnięciem na polu rzecznictwa, będącym rezultatem długich negocjacji zesprawozdawcą i różnymi grupami politycznymi w Parlamencie Europejskim. Sukces ten stał się punktem wyjścia do dalszych działań rzeczniczych skierowanych do instytucji europejskich, w których Caritas domaga się położenia kresu globalnemu problemowi głodu. Odniesienie tego sukcesu było to możliwe dzięki przekazywaniu doświadczeń i zaleceń zebranych przez organizacje Caritas i skonsolidowanych przez Grupę Roboczą Prawo Dostępu do Pożywienia działającą w ramach Caritas Europa.

2

DLACZEGO CARITAS EUROPA
PROWADZI DZIAŁALNOŚĆ
RZECZNICZĄ?

» EWANGELIA I KATOLICKA NAUKA SPOŁECZNA

POJĘCIE RZECZNICTWA W ROZUMIENIU CARITAS UKSZTAŁTOWANE ZOSTAŁO W REZULTACIE BLISKIEGO I CODZIENNEGO OBCOWANIE Z UBOGIMI ORAZ PRZEZ CHRZEŚCIJAŃSKĄ WIARĘ.

Rzecznictwo, którego sposoby i metody realizacji mogą być za każdym razem inne, jest starożytnym wymiarem wiary: już w Starym Testamencie możemy przeczytać, że Pan zna udrękę ludu swego i słucha się jego narzekań (Księga Wyjścia 3), szczególnie ubogich (Psalm 69), i strzeże ich (Psalm 12); czytamy świadectwa proroków, wysłanych (Księga Jonasza 3), by potępiać zło czynione przez królów i lud (Księga Jeremiasza) i zapowiadać nadejście lepszego świata (Księga Izaaka). Dla Chrześcijan „miłość bliźniego” głoszona przez naszego Pana Jezusa Chrystusa obejmuje bezpośrednią pomoc potrzebującym (Łk 10; Mt 25) połączoną ze sprawiedliwością, o której mowa w błogosławieństwach (Mt 5).

W związku z tym nie jest zaskakującym fakt, że w chrześcijańskiej dobroczynności wezwanie do sprawiedliwości ma długą tradycję i na przestrzeni wieków znajdowało różny wyraz, w zależności od czasów, kultury i okoliczności. Pierwsze stowarzyszenia Caritas zaczęły powstawać pod koniec XIX wieku, w tym samym czasie, w którym Magisterium Kościoła Katolickiego (Urząd Nauczycielski Kościoła) zaczęło jeszcze bardziej niż wcześniej zgłębiać katolicką naukę społeczną, czyli wszelkie obserwacje i wytyczne dotyczące reagowania na problemy społeczne w czasach współczesnych.

W Caritas codzienna posługa wobec potrzebujących³ prowadzi nas do pytania o „pełny obraz” – rozmiar problemów, ich przyczyny i konsekwencje – oraz o to, w jaki sposób możemy „walczyć z nędzą”⁴ i wpływać na struktury społeczne, polityczne i ekonomiczne tak, aby umożliwić integralny rozwój każdego człowieka⁵, szczególnie ubogiego⁶ i najbardziej potrzebującego.⁷ Ze względu na brak lub niedostatek woli politycznej⁸, by stawić czoła problemom społecznym, wymiar ten, „polityczna droga działalności charytatywnej”⁹, stał się w ostatnich latach dla Caritas niezwykle istotny. Nie możemy „pozostawać na marginesie w walce o sprawiedliwość”¹⁰.

Nawołujemy, by organizacja Caritas okazała troskę i podjęła wysiłki mające na celu budowanie lepszego świata. Musimy pracować nad wyeliminowaniem strukturalnych przyczyn ubóstwa¹¹, używając naszego głosu ubogim¹². Nasze działania rzecznicze mają dwuwymiarowy charakter: z jednej strony są to działania „krytyczne”, takie jak potępienie niesprawiedliwości, wywieranie nacisku na rządy, by te podejmowały zdecydowane działania polityczne¹³ dla wspólnego dobra¹⁴; z drugiej strony są to, i zawsze będą, działania „konstruktywne”, takie jak wysuwanie propozycji pracy nad zmianami i kierowanie się w stronę nadziei¹⁵.

Dopełnieniem działań rzeczniczych Caritas jest zwiększanie świadomości i edukowanie wszystkich nas, obywateli świata, tak, abyśmy zmieniali nasz styl życia w taki sposób, aby w większym stopniu było ono wypełnione humanitaryzmem, miłością braterską, bezinteresownością i serdecznością i abyśmy kierowali się w stronę odpowiedzialnej prostoty życia.¹⁶

W końcu, prowadzone przez Caritas rzecznictwo i bezpośrednia pomoc potrzebującym muszą być usytuowane w szerszej perspektywie w celu przyczyniania się do budowania społeczeństwa, ludzkiej społeczności, wspólnego domu dla całej ludzkiej rodziny.¹⁷

» WARTOŚCI I ZASADY CARITAS

Biorąc pod uwagę szczególne rozumienie partnerstwa¹⁸, rzecznictwo od zawsze jest istotnym elementem działań podejmowanych przez organizację Caritas Europa w celu walki z podstawowymi przyczynami ubóstwa. Caritas jest „sercem, które widzi”¹⁹ i występuje w obronie interesów oraz w imieniu ubogich, wykorzystując siłę sieci swoich organizacji by prowadzić negocjacje z prawodawcami na szczeblu krajowym i unijnym.

Poniższy wykres przedstawia kluczowe zasady przewodnie leżące u podstaw polityki i rzecznictwa Caritas Europa i wykorzystywany jest do ustalania priorytetów, nad którymi sieć jako całość zgadza się pracować.

„Tożsamość i duchowość Caritas wywodzą się z Ewangelii i katolickiej nauki społecznej, są ponadto trzema składowymi holistycznej posługi duszpasterskiej Kościoła. Duszpasterstwo Caritas działa wewnątrz lokalnego Kościoła i w społecznościach chrześcijańskich będących podstawowym elementem funkcjonowania i misji Kościoła, a jego inspiracją jest wiara w Jezusa Chrystusa. W twarzy każdego beneficjenta naszej działalności charytatywnej i posługi sprawiedliwości widzimy twarz Pana”

(Zasada Partnerstwa CI).

Jako zjednoczona sieć organizacji, Caritas Europa szuka możliwości interweniowania²⁰ i przedstawiania rozwiązań problemu rosnącej „globalizacji obojętności”. Z tego powodu, i przede wszystkim z powodu osób potrzebujących znajdujących się w centrum codziennej posługi świadczonej przez naszą organizację, Caritas koordynuje i prowadzi działania rzecznicze na poziomie europejskim. Niezależnie od tego, czy organizacje Caritas są tego świadome czy nie, każdy członek prowadzi działalność rzeczniczą poprzez bycie świadkiem problemu ubóstwa i sprawowanie posługi na rzecz osób i społeczności cierpiących z jego powodu.

» WPŁYWANIE NA ZMIANĘ

Rzecznictwo jest dla Caritas Europa istotne, gdyż pomaga w pracy prowadzonej przez wszystkich członków organizacji, od szeregowych członków po szczebel globalny, zorientowanej na wprowadzanie zmian strukturalnych mających na celu poprawę jakości życia ludzi i społeczności cierpiących z powodu ubóstwa i marginalizacji. W związku z tym Caritas Europa działa w interesie i na rzecz potrzebujących aby zmieniać społeczeństwo w bardziej sprawiedliwą cywilizację opartą na społecznej integracji. To zazwyczaj przekłada się na działania mające na celu zmianę zasad i praktyk instytucjonalnych, procesów i systemów prawnych i politycznych, a także nastawienia, mentalności oraz zachowań mieszkańców i osób zainteresowanych z całej Europy.

Kluczową zasadą przewodnią Caritas Europa jest nienaruszalna godność człowieka. Caritas przemawia w imieniu pozbawionych głosu, którzy nie mogą mówić za siebie²¹ i robi to „obserwując, analizując i działając”, aby przyczynić się do powstawania bardziej sprawiedliwych i spójnych społeczności. Punktem wyjścia wszystkich działań Caritas Europa, prowadzonych ze szczerym zaangażowaniem w przeprowadzanie analiz i walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz w celu promowania prawdziwie integralnego rozwoju człowieka, sprawiedliwości społecznej i zrównoważonych systemów społecznych, są osoby potrzebujące. Oznacza to, że słuchamy głosu potrzebujących aby systematycznie zwracać uwagę społeczeństwa na potrzeby i interesy tych osób, a w szczególności kobiet, dzieci i rodzin.

Ponieważ organizacje Caritas pracują bezpośrednio z osobami dotkniętymi ubóstwem i marginalizacją, mogą na co dzień, z bliska przyglądać się rzeczywistości, w jakiej żyją osoby i społeczności cierpiące z powodu ubóstwa i marginalizacji. „Słuchamy” aby lepiej zrozumieć rzeczywistość niesprawiedliwych struktur. Słuchanie i budowanie relacji, w solidarności i na równej stopie z osobami w potrzebie, zachęca Caritas Europa do prowadzenia, wspólnie z potrzebującymi, działań mających na celu doprowadzenie do zmian strukturalnych. To, w rezultacie, prowadzi do opracowywania i wdrażania obiecujących praktyk zapewniających korzyści dla ogółu i pokazujących, że postulaty Caritas dotyczące polityki i zasad są zarówno wykonalne, jak i skuteczne.

To, czego Caritas Europa uczy się od osób korzystających z jej pracy oraz od społeczności, w których działa, ma kluczowe znaczenie dla promowania skutecznych programów i budowania większej odporności. Ważne jest, aby osoby dotknięte ubóstwem i marginalizacją angażowały się w procesy rzecznicze Caritas poprzez wpływanie na inicjatywy rzecznicze Caritas Europa i aby otrzymały możliwość udziału we wpływaniu na dotyczące ich decyzje polityczne.

Caritas Europa współpracuje z decydentami politycznymi w Europie aby upowszechniać najlepsze praktyki swoich członków i zwracać uwagę na rozbieżności między tworzeniem przepisów a ich praktycznym stosowaniem. Caritas Europa w swoich działaniach zwraca się do przedstawicieli Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Rady Unii Europejskiej i rotacyjnych prezydencji UE (Stałych Przedstawicielstw), Rady Europy oraz lokalnych władz i prywatnych osób zainteresowanych (pracodawców/przedsiębiorstw), aby realizować konkretne cele rzecznicze zgodnie z Ramami Strategicznymi i Strategią Rzeczniczą. Przedstawiając potrzeby i przemawiając głosem ubogich Caritas Europa koordynuje swoją działalność prowadzoną w całej Europie w taki sposób, aby prowadzone rzecznictwo i działania informacyjne (w tym kampanie) mające na celu wpływanie na politykę na szczeblu krajowym i europejskim były ujednoczone.

» WIDOCZNOŚĆ

Nie bez znaczenia jest fakt, że Caritas Europa jest organizacją powszechnie znaną, uznaną i cenioną wśród europejskich politycznych stron zainteresowanych i ofiarodawców jako prawdziwy głos ubogich i osób o szczególnych potrzebach, w Europie i krajach rozwijających się.

» NETWORKING

Caritas Europa buduje koalicje z organizacjami i sieciami, gdyż zwiększa to prawdopodobieństwo uwzględniania argumentów Caritas przez prawodawców. Partnerstwa strategiczne zwiększają widoczność i zasadność przekazu organizacji, gdyż większe jest poparcie dla sprawy. Dopelnieniem tego jest networking w duchu budowania silnego partnerstwa w Europie. Jednakże, choć łączenie wysiłków wzajemnie się uzupełniających i mających podobne cele organizacji w celu wywierania większych nacisków politycznych i większego wpływu na tworzone prawo jest ważne, w pewnych przypadkach może skutkować bagatelizowaniem naszych własnych kluczowych przekazów i widoczności naszej organizacji jako efektywnego rzecznika. Lub, co gorsza, może spowolnić proces, nadmiernie go skomplikować, a ostatecznie skutkować nieosiągnięciem zamierzonego wpływu. W związku z tym nasz udział we współpracy i partnerstwie z organizacjami musi być strategicznie przemyślany i dokładnie monitorowany, szczególnie w zależności od ewentualnych zmian w celach politycznych. Budowanie koalicji wymaga krytycznego namysłu: z kim, kiedy, na jak długo, jaką rolę Caritas Europa chce odgrywać i jakie zasoby ma do dyspozycji.

» DO PROWADZENIA DZIAŁAŃ RZECZNICZYCH KONIECZNE SĄ

ODPOWIEDNIE ŚRODKI

Finansujący często priorytetowo traktują usługi bezpośrednie. Jednak dobrze zaplanowane działania rzecznicze standardowo wymagają pewnych konkretnych środków. Jeżeli będziemy w stanie wykazać, że rezultatem naszych działań rzeczniczych prowadzonych na rzecz osób dotkniętych ubóstwem i marginalizacją i wspólnie z nimi jest lepsza jakość życia tych osób, będziemy prawdopodobnie mogli uzyskać dostęp do dodatkowych środków na działania rzecznicze.

3

CO OZNACZA RZECZNICTWO
Z PERSPEKTYWY CARITAS
EUROPA?

„Rzecznictwo to zorganizowane starania zorientowane na zmianę przepisów, praktyk lub nastawienia, poprzez przedstawianie dowodów i argumentów na to, dlaczego zmiany są potrzebne i w jaki sposób mogą zostać przeprowadzone. Sercem rzecznictwa jest założenie, że zmiana może dokonać się w rezultacie budowania świadomości, przedstawiania dowodów i argumentów na to, dlaczego jest potrzebna oraz zdobywania zaangażowania osób mających możliwość wprowadzania takich zmian.”²²

Rzecznictwo jest procesem mającym na celu wpływanie na zmianę przepisów poprzez zachęcanie graczy politycznych do podejmowania określonych działań. Do głównych celów rzecznictwa należą:

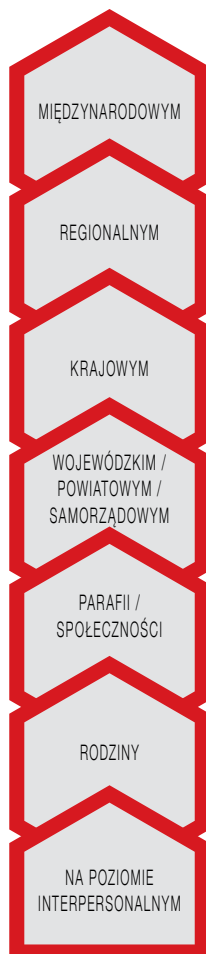
- Wpływanie na zmianę mentalności, punktu widzenia, nastawienia i zachowania;
- Zmiana polityki i praktyki instytucjonalnej;
- Zmiany w procesach politycznych lub systemie politycznym;
- Zwiększenie wpływu działań podejmowanych na rzecz osób dotkniętych ubóstwem i marginalizacją.

Rzecznictwo zasadniczo stara się doprowadzić do zmian poprzez wysuwanie żądań politycznych. Najczęściej stosowaną metodą jest rozpowszechnianie informacji w celu dotarcia z danym przekazem do odpowiednich osób, mobilizowanie ludzi do osłabiania pozycji określonych decydentów i uświadamianie takich decydentów o negatywnych skutkach istniejących przepisów.

Wyspecjalizowaną formą rzecznictwa jest lobbing. Jest to stosowana w sposób zaplanowany, strategiczna i nieformalna metoda wpływania na decydentów. Jej cechy charakterystyczne to: otwarta (dwustronna) komunikacja, wywieranie wpływu poprzez powiązanie interesów różnych osób zainteresowanych, tworzenie sytuacji dającej korzyści obu stronom i inwestowanie w długofalowe relacje z decydentami. Przykłady lobbingu:

- Koordynowanie spotkań osób ubogich i zmarginalizowanych z wybranymi w drodze wyborów funkcjonariuszami publicznymi oraz innymi decydentami, podczas których osoby te przedstawiają swoją sytuację życiową oraz potrzebne zmiany w przepisach prawa i w polityce społecznej;
- Prywatne listy (np. do przewodniczącego Komisji Europejskiej);
- Bezpośrednie spotkania z decydentami (takimi jak członkowie Parlamentu Europejskiego);
- Wysyłanie delegacji na spotkania (np. spotkanie delegacji Caritas z przedstawicielami rotacyjnych prezydencji UE);
- Nieformalne kontakty podczas przyjęć (np. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych);
- Wizyty robocze u decydentów (np. spotkania techniczne stron zainteresowanych z przedstawicielami Komisji Europejskiej);
- Wymiana zdań podczas indywidualnych rozmów telefonicznych (np. z przywódcami politycznymi);
- Przygotowanie wspólnych stanowisk (np. Zalecenia dotyczące sojuszu na rzecz inwestowania w dzieci).

Aby działania rzecznicze były skuteczne, muszą być prowadzone na wielu różnych poziomach:

Dla przykładu, głównymi instytucjami będącymi celem działań rzeczniczych Caritas są Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Unii Europejskiej i rotacyjne prezydencje UE (Stałe Przedstawicielstwa), Agencja Praw Podstawowych i Frontex (europejska agencja graniczna), a także Rada Europy.

Na poziomie krajowym na celowniku działań rzeczniczych są ministerstwa, a ściślej rzecz biorąc ministerstwa spraw wewnętrznych, polityki społecznej i spraw zagranicznych oraz parlamenty, by wymienić tylko kilka. Na szczeblu niższym niż krajowy działania rzecznicze kierowane są do lokalnych i regionalnych władz, a także kościołów parafialnych i lokalnych społeczności.

Caritas Europa działa również od czasu do czasu na szczeblu międzynarodowym, we współpracy z Caritas Internationalis, kierując swoje postulaty do Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Doskonałym narzędziem umożliwiającym zadawanie pytań dotyczących określonych zasad i przepisów krajowych oraz ich wpływu na potrzebujących jest Powszechny Okresowy Przegląd Praw Człowieka przeprowadzany w państwach członkowskich ONZ.

W JAKI SPOSÓB CARITAS
EUROPA PROWADZI
DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZĄ?

- Interpellation
faire

1 - Projet de loi Financière
participative personnelle
→ types d'éducation

2 - simplification de ma
(+ Jeune)

3 - Régularisation + Ass

» NARZĘDZIA I TECHNIKI

Caritas Europa współpracuje z decydentami politycznymi w Europie aby upowszechnić najlepsze praktyki organizacji Caritas i podkreślać rozbieżności między tworzeniem przepisów a ich praktycznym stosowaniem. Działania rzecznicze Caritas Europa zaczynają się od działań oddolnych w lokalnych diecezjach i kościołach parafialnych i prowadzone są na coraz wyższych szczeblach aż do poziomu Unii Europejskiej. Działania te przebiegają również w kierunku odwrotnym – od poziomu unijnego do poziomu najniższych szczebli Caritas. Wzajemne połączenia wewnątrz organizacji Caritas Europa dają niezbędny, dogłębny wgląd w problemy praktyczne i rozbieżności pomiędzy przepisami prawa a ich egzekwowaniem i pozwalają na upowszechnianie obiecujących praktyk na wszystkich poziomach.

Rzecznictwo obejmuje wszystkie działania prowadzone przez Caritas Europa w celu wpływania na politykę, praktyki i mentalność decydentów, rządów i instytucji. W praktyce obejmuje badania, analizę i formułowanie zasad, lobbying, konferencje, kampanie publiczne i pracę w mediach. Proces ten działa w Caritas w następujący sposób:

1. W swojej bezpośredniej pracy z ubogimi i posłudze sprawowanej na ich rzecz **Caritas Europa obserwuje w praktyce ubóstwo, wykluczenie i niesprawiedliwość i monitoruje zachodzące zmiany.**
2. Caritas Europa wskazuje na niesprawiedliwość, jaka spotyka jej beneficjentów **przedstawiając fakty, dane liczbowe i własne świadectwo, czyli ogólnie mówiąc badania.** Caritas Europa może gromadzić dane poprzez uzyskiwanie informacji z centrów monitorowania ubóstwa, poprzez analizę, dzielenie się najlepszymi praktykami i spotkania w sprawie dobrych praktyk, a także w formie dokumentów programowych, dokumentów określających założenia, publikacji i raportów. Na tej podstawie **przeprowadzana jest analiza polityki i formułowane są postulaty Caritas.**
3. Caritas Europa potwierdza konieczność zmian strukturalnych i **przygotowuje strategię, w której określa, którymi problemami należy się zająć na poziomie unijnym, a którymi na poziomie krajowym.** W przebieg tego procesu angażowane są osoby dotknięte ubóstwem, które dzielą się swoim doświadczeniem związanym z ubóstwem i marginalizacją, co pomaga Caritas we wpływaniu na politykę mającą bezpośredni wpływ na takie osoby.
4. **Caritas Europa określa, do których decydentów (odbiorców)** zamierza kierować swoje działania rzecznicze, w zależności od **rozkładu czasowego ram legislacyjnych i potencjalnych okazji do działań w obszarze polityki i mediów.** Caritas może kierować pisma do Rady, spotykać się członkami Parlamentu Europejskiego bądź wpływać na Komisję Europejską zanim przygotowany zostanie projekt aktu prawnego itp.
5. Organizacje **Caritas Europa wspólnie określają i koordynują poszczególne działania,** upowszechniają te same postulaty i publikują ujednolicone komunikaty prasowe, tzn. integrują swoje działania rzecznicze w ramach jednej strategii informacyjnej.
6. Caritas Europa organizuje **konferencje, warsztaty, wydarzenia i spotkania grup roboczych i grup sterujących,** aby dać w ten sposób członkom i osobom dotkniętym ubóstwem możliwość zabrania głosu i bycia usłyszonym oraz bezpośredniego informowania decydentów o stanowisku Caritas.
7. Do przedstawiania swojego stanowiska w sprawie danego problemu Caritas Europa wykorzystuje dokumenty programowe i dokumenty prezentujące założenia prowadzonych działań rzeczniczych. Dokumenty te często rozdawane są podczas konferencji i spotkań lobbyingowych. Są one również wykorzystywane przez członków w **kampaniach publicznych i mediach,** a jeśli to możliwe jako informacje podstawowe **podczas udzielania wywiadów dla mediów.** Tłumaczenie dokumentów zawierających założenia na języki poszczególnych krajów może pomóc Caritas Europa w rozpowszechnianiu komunikatów rzeczniczych również na szczeblu krajowym.

- Caritas Europa uczestniczy w **indywidualnych spotkaniach lobbingowych** z przedstawicielami Komisji Europejskiej i członkami Parlamentu Europejskiego, a także z przedstawicielami ministerstw na poziomie krajowym oraz z innymi kluczowymi stronami zainteresowanymi. Innym działaniem, dzięki któremu możliwe jest przedstawianie stanowiska Caritas i prowadzenie negocjacji w sprawie proponowanych zmian w polityce dotyczącej danej kwestii jest wysyłanie delegacji członków Caritas na spotkania z osobami uczestniczącymi w tworzeniu prawa w Brukseli lub w rotacyjnych prezydencjach UE.
- Caritas Europa **buduje koalicje i strategiczną współpracę** z lokalnymi, krajowymi i europejskimi organizacjami i sieciami. Dzięki temu rośnie prawdopodobieństwo, że przekaz Caritas uwzględniany będzie przez twórców prawa, gdyż partnerstwo strategiczne często przyczynia się do zwiększenia widoczności i potwierdza zasadność przekazu organizacji.
- Caritas Europa **współpracuje również z Konferencjami Episkopatu, biskupami, strukturami diecezji, duchowieństwem, braćmi i siostrami zakonnymi, społecznościami parafialnymi, świeckimi przedstawicielami parafii, wolontariuszami, młodzieżą Caritas** i innymi grupami w celu zmobilizowania szerokiego poparcia i prowadzenia kampanii na rzecz zmian strukturalnych.
- W dalszej kolejności Caritas Europa **przekazuje przywódcom kościelnym, decydom, ofiarodawcom i zwolennikom informacje o sukcesach na polu działań rzeczniczych, aby zwiększać widoczność i pokazywać wpływ naszej pracy** na życie ubogich i zmarginalizowanych. Odbywa się to w celu zwrócenia uwagi na sukces, jakim są zmiany strukturalne, do których się przyczyniliśmy oraz uczenia się od siebie wzajemnie przez wykorzystywanie osiągnięć jako argumentu do prowadzenia przyszłych działań rzeczniczych.

» PRZYKŁADY METOD PROWADZENIA WSPÓLNYCH DZIAŁAŃ
RZECZNICZYCH I KOMUNIKACYJNYCH

5

WARUNKI SUKCESU

Prowadzenie działań rzecznich w ramach sieci organizacji wiąże się z pewnymi problemami, ale jest też źródłem konkretnych, przedstawionych poniżej korzyści.

» POZYTYWNE I NEGATYWNE STRONY PROWADZENIA DZIAŁAŃ RZECZNICTWA W RAMACH WSPÓLNEJ SIECI

- + MÓWIENIE JEDNYM GŁOSEM JEST DUŻO SKUTECZNIEJSZE.
- + POZYTYWNY WPŁYW NA ŁĄCZENIE DZIAŁAŃ NA RÓŻNYCH POZIOMACH.
- + SZERSZA BAZA POZWALAJĄCA DOTRZEĆ DO SZERSZEGO GRONA ODBIORCÓW.
- + DZIAŁANIE W GRUPIE OZNACZA WIĘKSZE ZASOBY, UMIEJĘTNOŚCI I DOŚWIADCZENIE.
- + UMACNIANIE STANOWISKA CZŁONKÓW O SŁABSZEJ POZYCJI.
- + WSPÓLNE DZIAŁANIE SPRZYJA JEDNOŚCI I SOLIDARNOŚCI CARITAS.

- WSPÓLDZIAŁANIE MOŻE BYĆ CZASOCHŁONNE.
- CZASAMI MOŻE BYĆ TRUDNO UZYSKAĆ POROZUMIENIE W SPRAWIE WSPÓLNYCH CELÓW.
- ISTNIEJE RYZYKO, ŻE PEWNE ORGANIZACJE CZŁONKOWSKIE MOGĄ PEŁNIĆ DOMINUJĄCĄ ROLĘ.
- MOŻE ZAISTNIEĆ KONIECZNOŚĆ KOMPROMISU.
- JEŻELI NIE BĘDZIEMY MÓWIĆ JEDNYM GŁOSEM I MIEĆ JEDNEGO CELU, NASI PRZECIWNICY BĘDĄ MOGLI WYKORZYSTAĆ NASZĄ WEWNĘTRZNĄ RÓŻNICĘ ZDAŃ.

Pozytywne podejście, zorientowane na rezultaty i dające społeczeństwu nadzieję może prowadzić do zmian mających na celu rozwiązanie problemu, szczególnie ze względu na to, że decydenci nie zawsze mają pewność co do wyboru najlepszej drogi. Z tego powodu ważne jest, aby organizacja Caritas Europa opracowała konkretne propozycje przepisów i rozwiązań mających prowadzić do zmian, wspierające podejście partycypacyjne i określające program polityczny organizacji. Zachęcamy do szerzenia dobrych praktyk zaczynając od samej organizacji Caritas Europa.

WARUNKI OSIĄGNIĘCIA
SUKCESU PROWADZENIE
DZIAŁAŃ RZECZNICZYCH, PRZEZ
CZŁONKOW
CARITAS

CYTATY Z FORUM CARITAS W SPRAWIE RZECZNICTWA,
KTÓRE ODBYŁO SIĘ W MAJU 2015 R.

- Powinniśmy skupić się na mniejszej ilości problemów, a wybranymi zająć się dogłębniej.
 - Powinniśmy wykorzystywać tożsamość Caritas jako wartość dodaną naszych działań rzeczniczych, wyróżniającą nas spośród innych paneuropejskich sieci.
 - Powinniśmy wzmacniać nasz przekaz poprzez koordynację działań i komunikacji, tzn. dopilnowanie, aby każdy członek naszej organizacji znał kampanie prowadzone przez Caritas.
 - Musimy pamiętać o tym, że działania rzecznicze pomogą nam w obronie ubogich, zabezpieczeniu środków potrzebnych do naszej posługi oraz tworzeniu silnej Sieci.
-

» END NOTES

1. *Evangelii Gaudium* 198.
2. Przemówienie kardynała Jorge Marío Bergoglio, późniejszego papieża Franciszka, do Caritas Argentyna w 2009 r.
3. Encyklika *Deus Caritas Est* 31 a.
4. Encyklika *Populorum Progressio* 47.
5. Encyklika *Populorum Progressio* 14.
6. *Evangelii Gaudium* 188.
7. Encyklika *Sollicitudo in Rei Socialis* 42.
8. Encyklika *Sollicitudo in Rei Socialis* 35.
9. Encyklika *Caritas in Veritate* 6-7.
10. Encyklika *Deus Caritas Est* 28 a.
11. *Evangelii Gaudium* 188.
12. *Evangelii Gaudium* 198.
13. Encyklika *Laudato Si* 179.
14. Encyklika *Gaudium et Spes* 26, Encyklika *Laudato Si* 156-158.
15. *Evangelii Gaudium* 183; Encyklika *Sollicitudo in Rei Socialis* 41.
16. Encyklika *Laudato Si* 206, 214, 228.
17. *Populorum Progressio* 47, *Evangelii Gaudium* 188, *Laudato Si*.
18. „Partnerstwo w ramach Konfederacji Caritas to sojusz, który głosi solidarność członków lokalnych Kościołów, uznaje, że wszystkie kobiety i wszyscy mężczyźni są częścią jednej, współzależnej społeczności globalnej i wykazuje zaangażowanie w dążeniu do sprawiedliwości społecznej i mającej nadrzędne znaczenie, preferencyjnej opcji na rzecz ubogich” (Zasada Partnerstwa CI).
19. Por. DCE 31b.
20. Por. *Evangelii Gaudium* 188: W tym kontekście możemy interpretować polecenie, jakie Jezus wydał swoim uczniom: „Wy dajcie im jeść!” (Mk, 6, 37): Oznacza ono dążenie do wyeliminowania strukturalnych przyczyn ubóstwa i promowanie integralnego rozwoju ubogich, a także dokonywanie codziennych aktów solidarności poprzez odpowiadanie na rzeczywiste potrzeby, z jakimi się spotykamy.
21. Por. Zasady partnerstwa Caritas.
22. Open Society Institute, „An introductory Guide to successful advocacy” (2010).

Rue de la Charité 43
1210 Brussels - Belgium
T +32 (0)2 280 02 80
F +32 (0)2 230 16 58

info@caritas.eu
www.caritas.eu

Niniejsza publikacja przygotowana została przy wsparciu finansowym z programu Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych „EaSI” (2014-2020).
Więcej informacji znaleźć można na stronie: <http://ec.europa.eu/social/easi>